

Mihal Kayaoğlu (1893-1961)

Avukat ve Rum Siyasetçi, VII. Dönem Müstakil Ankara Milletvekili.

1893 yılında Ürgüp'te doğan Mihal Kayaoğlu'nun annesi Marya Hanım, babası Apostol Efendidir. Mihal Kayaoğlu'nun soyadı bazı kaynaklarda "Kayakoğlu" şeklinde geçmektedir. Seçim listelerinde de yanlışlıkla Nihat Kayaoğlu olarak yazılmıştır. Küçük yaşta ailesiyle İstanbul'a gelen Kayaoğlu Kumkapı Rum Rüştiyesinden sonra Vefa İdadisi'ne devam etmiştir. Mihal Kayaoğlu üniversite eğitimine İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde devam ederken Birinci Dünya savaşının başlaması üzerine eğitimini yarım bırakarak askere alınmıştır. Askerlik görevine Gelibolu'da ihtiyat subayı olarak başlamıştır. Burada Karaçalı Sazlıdere muharebelerine katılmış, ardından görevli olduğu birliğin Irak Cephesine gönderilmesi üzerine Irak Cephesinde de bulunmuştur. Savaş sonrası Ürgüp'e dönmüştür. Kurtuluş Savaşı sürecinde milli kuvvetler safında yer almıştır. 1923'de Bursa'dan İstanbul'a gelerek yarım kalan Hukuk tahsilini tamamlayarak serbest avukatlık yapmıştır. Türkçe ve Rumca dışında biraz Fransızca bilmekteydi. Ailesi Kurtuluş Savaşı döneminde Ürgüp'ten İstanbul'a göç etmiştir.

1930 yılına kadar gayrimüslimlerin siyasal hayata katılmalarına dair herhangi bir tartışma olmamıştır. Bunu gündeme getiren Serbest Cumhuriyet Fırkası (SCF) genel başkanı Ali Fethi Bey, gayrimüslimlerin siyasal yaşama dâhil olmaları gerektiğini açıklaması üzerine bazı gazeteciler tarafından şiddetle eleştirilmiştir. Bunlardan birisi olan Ali Naci İnkılap'daki köşe yazısında *Rumlar, Ermeniler, Yahudiler bugün belediye azası yarın mebus, öbür gün vekil olabilecekler. Meşrutiyet zamanında olduğu gibi! İşte Fethi Beyin fırkası böyle bir fırkadır ve yüzüne bakınca insan derhal tanımakta, iskeletinden Meşrutiyetin hortlamış cenazesıyla karşı karşıya kaldığını anlamaktadır* ifadelerini kullanmıştır. Başarısızlıkla sonuçlanan SCF denemesi gayrimüslimlerin siyasal hayata ilgilerini de etkilemiştir. Özellikle bu dönemde Cumhuriyet Halk Fırkası Genel Sekreteri Recep Peker'in milli burjuva oluşturma çabaları gayrimüslimlerin muhalif kalmasında etkili olmuştur.

Ancak hem batılı devletlerin olumsuz eleştirilerini susturmak, hem de meclis içerisinde denetim mekanizması oluşturacak ara bir formül arayışına girmiştir. Bu formülü ilk önce müstakil mebusluk olarak 1931, 1935 ve 1939 seçimlerinde uygulamıştır. Daha sonra beşinci kurultayda tüzük değişikliği ile müstakil grup oluşturularak gayrimüslim kökenli milletvekillerine buradan kontenjan ayrılmıştır. 28 Şubat 1943 seçimlerinde müstakil grubun üye sayısı 21'den 35'e çıkarılmıştır. Mihal Kayaoğlu da VII. dönemde Ankara'dan aday gösterilerek Profesör Avram Galanti Bodrumlu ile birlikte müstakil mebus olarak CHP listelerinden meclise girmiştir.

TBMM'de Rum Ortodoks Cemaati'ni V. ve VI. dönemlerde Nikola Taptas temsil etmiştir. VII. dönemde ise CHP listelerinden Mihal Kayaoğlu 1477 ikinci seçmenin 1429'undan oy alarak Ankara'dan bağımsız milletvekili olarak meclise girmiştir. Kayaoğlu'nun seçim mazbatası 15 Mart 1943 tarihinde TBMM tarafından kabul edilmiştir. Kayaoğlu Meclis'te bulunduğu dönemde İktisat Encümeni ve Ekonomi Komisyonu'nda üye olarak görev yapmıştır.

Ancak yaptığımız incelemelerde ve TBMM zabıtlarında Kayaoğlu'na dair herhangi bir kayda rastlanmamıştır. Mihal Kayaoğlu milletvekili olduğu süre zarfında hiçbir siyasi faaliyette bulunmamıştır. Meclis zabıtlarında birçok oylamaya

da rahatsızlığı gerekçesiyle katılmadığı görülmektedir. Meclis Genel Kurulu'nda söz almadığı gibi herhangi bir konuda teklif, önerge ve takrir de vermemiştir. Milletvekillik görevi 5 Ağustos 1946'da sona ermiştir.

Milletvekilliği sırasında ve sonrasında Rum Ortodoks Cemaatiyle ise yakından ilgilenmiştir. Kurtuluş Savaşı döneminde hem Milli Mücadeleye destek vermesi hem de Rum Ortodoks Cemaatiyle iyi ilişkiler kurması oldukça dikkat çekicidir. İstanbul'da Rumca yayınlanan Apoyevmatini gazetesi sahibi Yorgo Adosoğlu ve Rum Ortodoks Patrikhanesindeki kütüphane görevlisi Yorgo Bellisoy, Mihal Kayaoğlu'nun Patrikhaneye ilişkilerinin iyi olduğunu söylemiştir. Ayrıca Türk Ortodoks Patriği Selçuk Erenerol Mihal Kayaoğlu'nun milletvekilliği döneminde Kapadokya bölgesindeki kiliselerin onarılması konusunda da büyük gayretleri olduğunu ifade etmiştir. Bu durumla alakalı olarak VII. dönem CHP Ankara milletvekili Halil Naci Mıhçıoğlu, Mihal Kayaoğlu'nu "Mihal Kayaoğlu Ankara mebusu mu? Yoksa Ürgüp Kiliselerinin tamirini üstlenen rahip mi?" şeklinde şiddetle eleştirmiştir. Mihal Kayaoğlu aynı zamanda Balıklı Rum Hastanesi Mütevelli Heyeti üyesidir.

Çok Partili hayata geçiş sonrası CHP'ye üye olan Kayaoğlu 1954 seçimlerinde İstanbul'dan aday gösterilmiştir. Gazetelere verdiği beyanatta seçilmesi halinde hedeflerini şu sözlerle açıklamıştır: *Cumhuriyet Halk Partisi muayyen prensipleri ve programı olan bir parti olması dolayısıyla faaliyetlerimizin bu program ve prensipler içinde mütalaa olunacağı tabiidir. Cumhuriyet Halk Partisi memlekete getirmiş olduğu hukuki eşitlik ve bilhassa laiklik prensibi ile vatandaşlar arasında vicdan serbestliğini sağlamış ve ayrılık gayrılığı ortadan kaldırmıştır. Bu esaslar dâhilinde memleketin gelişmesini temin ve bilhassa refah ve adaletin icap ettirdiği kanunları vaz'etmek hususunda sarf edeceğimi söyleyebilirim. Vatandaşlar şimdiki durumdan memnun iseler bize rey vermesinler. Anlayışlı vatandaşlarımızın vaziyeti takdir ederek oy vermek kabiliyetini haiz olduklarına kaniim.* Ancak 1954 seçimlerinde CHP İstanbul'da % 26,3 oranında oy almış olmasına rağmen seçim sisteminin geniş bölgeli çoğunluk sistemine göre yapılmış olması sebebiyle bütün vekilleri Demokrat Parti çıkarmıştır. Bu sebeple Mihal Kayaoğlu 1954 döneminde Meclis'e girememiştir. CHP 1957 seçimlerinde Mihal Kayaoğlu'nu Ermeni Yetvard Bezaz ve Musevi Erol Dilek ile birlikte İstanbul'dan aday olarak göstermiştir. Ancak 1957 seçimlerini Demokrat Parti'nin kazanması üzerine Mihal Kayaoğlu ile birlikte Bezaz ve Dilek de Meclis'e girememiştir. Mihal Kayaoğlu ömrü boyunca hiç evlenmemiş ve 1961 yılında ölmüştür.

Ali ÇAKIRBAŞ

KAYNAKÇA

Arşiv ve Resmî yayınlar

Resmî Gazete, 24 Şubat 1943, Sayı:5339

TBMM Arşivi

TBMM Zabıt Ceridesi, 7. Dönem, 1. Cilt, 2. Birleşim, 17.

TBMM Tutanak Dergisi, 7. Dönem, 20. Cilt, 7. Birleşim, 50.

TBMM Arşiv ve Genel Evrak Müdürlüğü, **Azasının Tercüme-i Hal Kâğıdı Örneği**, No:1182.

TBMM Arşiv ve Genel Evrak Müdürlüğü, **Azasının Seçim Mazbatası** No:1182.

TBMM Albümü 1950-1980, Cilt: 1, 376.

Sürelî Yayınlar

Akşam, 23 Şubat 1943.

Akşam, 24 Şubat 1943.

Aksam, 3 Nisan 1954.

Milliyet, 6 Ekim 1957.

Araştırma-İnceleme Eserler

BALİ, Rifat N., "Cumhuriyet Döneminde Azınlık Milletvekilleri", **Toplumsal Tarih**, 189, Haziran 2009.

BİNARK, İsmet, **Türk Parlamento Tarihi TBMM VII. Dönem (8 Mart 1943-5 Ağustos 1946)**, C. I, Ankara,2009.

GÖRÜCÜ, Çağdaş, Muhalefet Döneminde (1950-1960) CHP'de İdeolojik ve Örgütsel Arayışlar, **Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, İstanbul, 2016.**

ÇAKIRBAŞ, Ali, TBMM'de Gayrimüslim Milletvekilleri (1923-1964), Hiper yayın, İstanbul 2020.

ÇAVDAR, Tevfik, **Türkiye'nin Demokrasi Tarihi, 1950-1995.** Ankara: İmge Yayınları, 1996.

DEDE, Neslihan Akçan, **Cumhuriyet Dönemi Gayrimüslim Milletvekilleri ve Meclis Çalışmaları (1923-1999)**, Kırıkkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Elazığ 2017.

DEMİREL, Ahmet, **Tek Partinin İktidarı: Türkiye'de Seçimler ve Siyaset**, İletişim Yayınları, İstanbul 2013.

ESEN, Nihal, **Cumhuriyet Dönemi Gayrimüslim Milletvekilleri**, Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Elazığ 2016.

Fibhaber,<https://www.fibhaber.com/kapadokyali-gayrimuslim-unluler>, Erişim tarihi: 11.09.2023.

GÜÇLÜ, Faruk, **Nevşehir'de İz Bırakanlar**, Ürün Yayınları, Ankara 2007.

GÜNEŞ, İhsan, **Türk Parlamento Tarihi TBMM V. Dönem- Özgeçmişler**, II. Cilt, Türkiye Büyük Millet Meclisi Vakfı Yayınları No:26, Ankara 2001.

UYAR Hakkı, **Türkiye'de Tek Parti Dönemi'nde İktidar ve Muhalefet 1923-1950**, Dokuz Eylül Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, Doktora Tezi, İzmir 1998, s.90-91.

ÜNLÜKAPLAN, İlter, "1950 Sonrası Türkiye'de Uygulanan Genel Seçim Sistemlerinin Bireysel Tercihlerin Kolektif Tercihlere Yansımaları Açısından İncelenmesi", Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt:11, Sayı.11, 2003, ss. 45-60.

YEŞİLYURT, Süleyman, **Ermeni, Yahudi, Rum Asıllı Milletvekilleri**, Kültür Sanat Yayınları, 4 Baskı, 2005.

YILMAZ, Murat, Tek Parti Döneminde Müstakil Mebuslar ve CHP Müstakil Grubu (1932-1946), Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Lisans Tezi, Ankara 2002.

Metin Görseli

TBMM Albümü (1920-2010), C 1, TBMM Basın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü Bakanlıklar/Ankara.

21/11/2024 tarihinde <https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/mihal-kayaoglu-1893-1961/?pdf=6529> adresinden erişilmiştir